

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Hallituksen esitys 153/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vuoden 2023 tuloveroasteikosta ja eräiden tuloverotusta koskevien säännösten muuttamisesta ja kumoamisesta

Hallituksen esityksessä täsmennetään ja päivitetään aiempia sote-uudistukseen liittyviä veroperustemuutoksia sekä tehdään ennustetun 3,5 prosentin ansiotason nousun mukaiset tarkistukset ansiotuloverotukseen vuodelle 2023.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan työtulojen perusteella saatavaan työtulovähennykseen ikäperusteisia korotuksia 60 vuotta täyttäneille.

Työmatkavähennyksen enimmäismäärän ja oman auton perusteella myönnettävää kilometrikohtaisen vähennyksen väliaikaista korotusta esitetään jatkettavaksi vuodelle 2023. Lisäksi osan verovuotta tietyillä perhevapailla olleiden omavastuun huojennus otettaisiin käyttöön.

Palkka- ja eläketulojen verotus 2023

Ansiotuloverotus muuttuu rakenteellisesti huomattavasti sote-uudistuksen takia vuonna 2023, kun kunnallisveroa leikataan lähes 14 miljardilla eurolla ja valtionverotus kiristyy vastaavasti. Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,64 prosenttiyksiköllä. Tämä prosentti tulee olemaan jatkossa valtion tuloveroasteikon alin veroaste, jota sovelletaan ensimmäisen euron verotettavasta tulosta alkaen. Ensi vuodesta alkaen verotettava tulo lasketaan kunnallisverotuksessa ja valtionverotuksessa yhtäläisesti.

Sote-uudistukseen liittyvä veromuutos pyritään toteuttamaan siten, ettei yksittäisten veronmaksajien verotus juurikaan kiristyisi millään tulotasolla. Jotta tämä toteutuisi, joillain tulotasoilla verotus kevenee hieman (kokonaistasolla sote-uudistukseen liittyvät veromuutokset keventävät tuloverotusta noin 310 milj. euroa vuonna 2023). Lisäksi veromuutokset kasvattavat kirkollisveron tuottoa, mikä merkitsee keskimääräiseen kirkollisveroon noin 0,1 prosenttiyksikön laskuvaraa.

Ansiotuloverotukseen tehdään hallitusohjelman ja hallituksen esityksen mukaiset ennustettua ansiotason nousua vastaavat "indeksitarkistukset", jottei yleinen ansiotason nousu nostaisi tuloveroprosenttia.

Sosiaalivakuutusmaksujen kokonaistason ennustetaan nousevan jonkin verran vakuumattujen osalta, mikä kiristää palkkaverotusta. Valtion talousarvioesityksen ennusteen perusteella sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu nousisi 0,01 prosenttiyksikköä

(nousu olisi suurempi ilman sote-uudistuksen verovaikutusta) ja päivärahamaksu 0,23 prosenttiyksikköä. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun ja työeläkevakuutusmaksun ennakoidaan pysyvän ennallaan.

Edellä mainitut muutokset ja ennustettu 3,5 prosentin ansiokehitys huomioiden palkka-verotus pysyy kokonaisuudessaan jotakuinkin ennallaan, mutta melko laajoilla tuloalueilla kiristyy vuoteen 2022 verrattuna. Tietyillä satunnaisilla tulotasolla veroprosentti taas laskee sote-uudistukseen liittyvän verorakenteen muutokseen myötä. Palkansaajien veroprosentit muuttuvat kokonaisuudessaan noin 0,0–0,3 prosenttiyksikköä kiristyvään tai kevenevään suuntaan tulotasosta riippuen (ks. tarkemmin liitteet).

Kuluvana vuonna inflaatio on leikannut poikkeuksellisen paljon palkan ostovoimaa, mikä aiheuttaa palkankorotuspaineita syksyllä alkavalla työmarkkinakierroksella. Palkka-hintakierteen ehkäisemiseksi veroprosenttien tulisi laskea laajemmin ensi vuonna, mutta nyt ne ennemminkin nousevat leikaten ostovoimaa osaltaan.

Eläkkeensaajien verotukseen vaikuttaa edellä mainittujen muutosten lisäksi eläkkeiden indeksikorotukset. Työeläkkeiden indeksikorotuksen ennakoidaan olevan 6–7 prosenttia ensi vuodelle. Kun ansiotuloverotukseen tehdään selvästi matalammat 3,5 prosentin ansiotason nousua vastaavat tarkistukset, indeksikorotus yksinään nostaa eläkkeensaajien veroprosenttia. Pienillä ja keskisuurilla eläketuloilla on kuitenkin oikeutettu automaattisesti tehtäviin eläketulovähennyksiin (ensi vuonna yhteen eläketulovähennykseen), jotka on sidottu täyden kansaneläkkeen määrään. Kansaneläkkeen indeksitarkistus nostaa siten niitä ja ehkäisee myös työeläkkeen indeksikorotuksen aiheuttamaa verotuksen kiristymistä.

Kansaneläkkeeseen tehtiin aikaistettu indeksikorotus 1.8.2022, mikä kevensi kaikkien eläketulovähennyksiä saavien verotusta jo tälle vuodelle. Tämän takia myös pienillä- ja keskisuurilla työeläkkeillä (joilla on oikeutettu eläketulovähennykseen) veroprosentti voi hieman nousta ensi vuodelle verrattuna tähän vuoteen. Aikaistettu kansaneläkkeen korotus kevensi siten monien eläkkeensaajien verotusta väliaikaisesti tänä vuonna.

Kaikkein korkeimmilla eläketasoilla veroprosentti ei kuitenkaan kuluvana vuonna keventynyt, koska niillä ei ole oikeutettu tulosidonnaisiin eläketulovähennyksiin. Silti noin 4 000–5 000 euron kuukausieläkkeellä veroprosentti kiristyy selvästi ensi vuodelle, noin 0,6–0,8 prosenttiyksikköä, korkeasta indeksitarkistuksesta ja korkeista marginaaliveroista johtuen. Korkea eläkkeiden indeksikorotus kiristää tässä ryhmässä mm. eläketulon lisäveroa, johon ei ehdoteta lainkaan varsinaista indeksitarkistusta.

Joillakin tulotasolla taas sote-uudistukseen liittyvä veromuutos keventää eläkkeensaajien veroprosenttia reippaasti. Esimerkiksi noin 24 000–30 000 euron vuosieläkkeillä veroprosentti voi alentua 0,8–1,4 prosenttiyksikköä (ks. tarkemmin liitteet).

Eläkkeensaajien veroprosentit muuttuvat siis vielä satunnaisemmin ja vielä enemmän kuin palkansaajan. Satunnaisuuden taustalla on sote-uudistuksen lisäksi inflaatioperäiset verotuksen ansiotasotarkistusta korkeammat poikkeukselliset indeksikorotukset.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ennustetun ansiotason nousun perusteella tehtäviä tarkistuksia ansioverotukseen hyvänä lähtökohdana. Korkean inflaation oloissa olisi syytä kuitenkin pitää huoli

siitä, ettei nimellinen indeksikorotus erityisesti kiristäisi verotusta. Tämän voisi huomioida esimerkiksi eläketulon lisäveron euromääräistä rajaa tarkistamalla.

Kun huomioon otetaan myös sote-uudistuksen aikaansaamat satunnaiset (pääasiassa keventävät) veromuutokset ja palkkaverotusta kiristävät sairausvakuutusmaksujen korotukset, tuloista riippuen veroprosentti voi nousta tai laskea vailla erityistä poliittista perustelua.

Työtulovähennyksen ikäporrastus

Esityksessä ehdotetaan työtulovähennyksen enimmäismäärän korotusta ikään perustuen porrastetusti 60, 62 ja 65 vuotta täyttäneille 200, 400 ja 600 eurolla. Toimenpide perustuu hallituksen päätöksiin, joilla tavoitellaan työllisyyden kohentamista.

Työtulovähennykseen ovat oikeutettuja niin palkansaaajat kuin työssä käyvät eläkkeensaajat. Työtulovähennyksen korotus voi kannustaa siten paitsi lykkäämään eläkkeelle jäämistä, myös työntekoon eläkkeellä.

Esityksen perusteella työtulovähennyksen korotus keventäisi kaikkiaan noin 225 000 verovelvollisen verotusta. Suurin ryhmä ovat ne yli 60-vuotiaat palkansaaajat, jotka eivät ole vielä eläkkeellä. Porrastuksen takia työnteon kannustimet kohenevat kuitenkin eniten yli 65-vuotiailla, missä joukossa on paljon eläkkeensaajia. Koska korotuksesta hyötyisivät vasta vähintään noin 17 000 euroa vuodessa työtuloa saavat, eläkeläisen satunnaisen tai maltillisten lisätulojen hankinta ei muuttuisi nykyistä kannustavammaksi.

Kuten esityksessä todetaan, eläkkeensaajien työn tekeminen on nykyisellään verotuksellisesti varsin kannattavaa verrattuna tilanteeseen, jossa samansuuruinen kokonaistulo olisi pelkkää palkkaa tai eläkettä. Lisäksi palkkaverotusta keventää veronluonteisten maksujen ikäsidonnaisuus, kun esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksun maksuvollisuus päättyy 65-vuotiaana ja työeläkemaksun 68-vuotiaana.

Esityksessä tuodaan ilmi, että muutokseen liittyy kansalaisten tasavertaista verokohtelua koskevia kysymyksiä, koska palkansaaajat asetettaisiin eri asemaan iän perusteella. Poikkeamaa perustellaan yli 60-vuotiaiden matalammalla työllisyydellä. Kannustimien kohenemisen työllisyysvaikutuksia olisikin hyvä tutkia jälkikäteen lakimuutoksen luodessa otollisen koeasetelman.

Veronmaksajain Keskusliitto ymmärtää yli 60-vuotiaiden työnteon kannustimia kohentavia korotuksia työtulovähennykseen, koska työn verotus ei ole erityisen kannustavaa kireän veroprogression takia. Kuitenkin tiettyyn ikäryhmään kohdistuvan vähennyspoikkeaman sijaan, työnteon kannustimia tulisi ensisijaisesti parantaa kaikenikäisillä alentamalla marginaaliveroja kautta linjan.

Matkakuluvähennys

Esityksessä ehdotetaan, että verovuodelle 2022 tilapäisesti korotettua matkakuluvähennyksen 8 400 euron enimmäismäärää jatkettaisiin myös vuodelle 2023. Lisäksi oman auton ja käyttöetuauton perusteella myönnettävästä kilometrikohtaisesta vähennyksestä säädettäisiin poikkeuksellisesti tuloverolaissa verovuotta 2023 koskien kuten vuonna 2022. Vähennyksen määrä olisi 0,30 euroa kilometriä kohden omalla autolla kuljettaessa ja 0,24 euroa kilometriltä käyttöetuautolla kuljettaessa.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ehdotuksia hyvinä ja täsmällisesti kohdistettuina toimina kohonneiden polttoainehintojen kompensoimiseksi niille verovelvollisille, jotka saavat matkakuluvähennyksen oman auton käytön mukaan laskettuna. Lakimuutos auttaa lieventämään mm. polttoainehintoihin liittyvää epävarmuutta omaa autoa työmatkoihin tarvitsevilla ja vähennysmäärä voitaisiin huomioida jo ennakonpidätyksessä oikeassa mittaluokassa.

Esityksessä arvioidaan, että auton käytön perusteella myönnettävän kilometrikohtaisen matkakuluvähennyksen säätämisellä ei olisi verotuottoja vähentävää vaikutusta, koska vähennys voisi Verohallinnon säätämänä tavalliseen tapaankin olla lähellä samaa euro-määrää.

Kun kilometrikohtainen matkakuluvähennys poikkeuksellisesti säädetään ehdotetulla tavalla laissa, samalla määritellään sen enimmäismäärä vuoden 2023 verotuksessa. Jos autoilun kustannuksissa tapahtuu loppuvuoden 2022 ja vuoden 2023 aikana odotettua suurempaa nousua, voivat nyt esitetyt kilometrikohtaiset vähennykset jäädä pienemmiksi, kuin mitä kaavamaisen laskennallisten kustannusten mukaan pitäisi olla.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että esitetty korotus olisi riittävä. Laissa olisi silti syytä asettaa vain alaraja kilometrikohtaisille vähennysmäärille ja mikäli Verohallinnon kaavamainen kustannuslaskelma vuoden 2023 loppupuolella antaisi suuremman kilometrikohtaisen senttimäärän, tulisi se silloin sovellettavaksi.

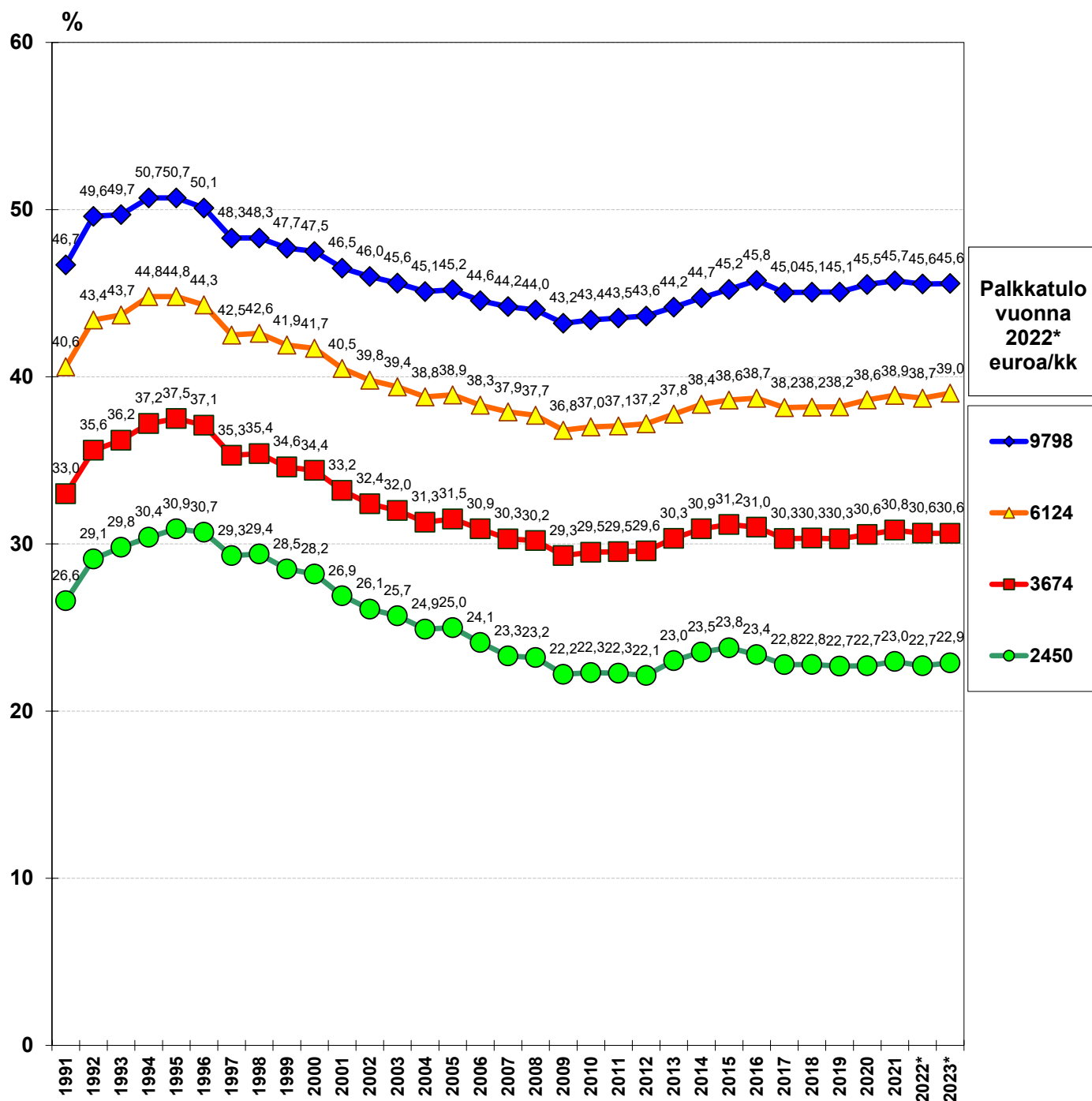
Jatkossa matkakuluvähennysjärjestelmää olisi syytä kehittää perusteellisemmin vastaamaan mm. hybridi- ja etätyön lisääntymiseen aikaansaamiin ongelmakohtiin.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ehdotettua matkakuluvähennyksen enimmäismäärän korotuksen jatkamista ensi vuodelle perusteltuna. Oman auton perusteella myönnettävän kilometrikohtaisen vähennys voisi kuitenkin määritellä laissa siten, että se on vähintään 0,3 euroa. Mikäli kustannustaso nousisi yllättäen niin paljon, että Verohallinnon laskema kaavamainen arvo ylittäisi vähimmäismäärän, pitäisi korkeampi euromäärä ottaa verotuksessa sovellettavaksi.

Teemu Lehtinen
toimitusjohtaja

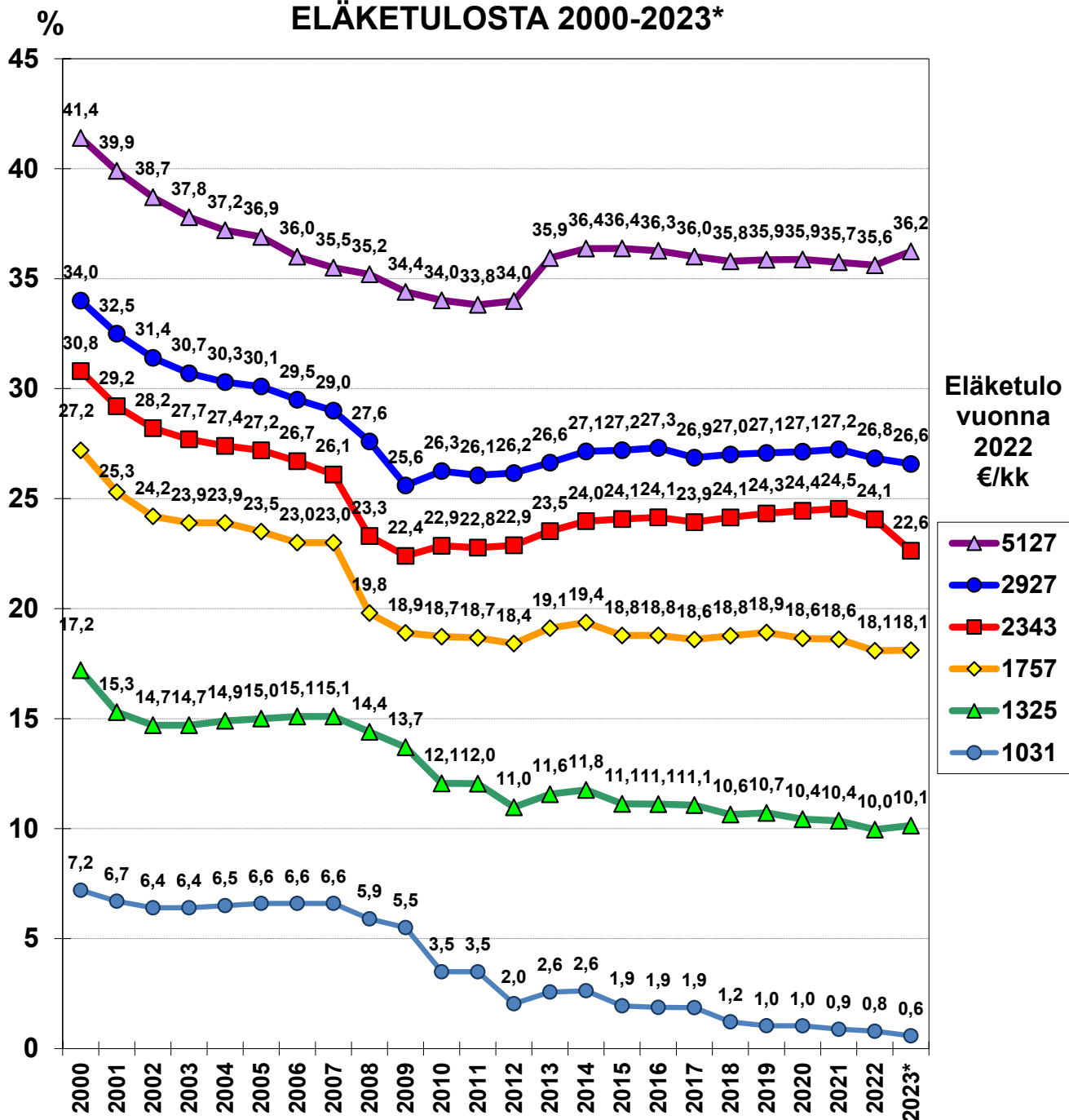
Mikael Kirkko-Jaakkola
pääekonomisti

Palkansaajan tuloveroprosentit 1991-2023*

Vuosittainen palkkakehitys noudattaa Tilastokeskuksen ansiotasoindeksiä. Oletettu muutos +2,6 % vuonna 2022 ja +3,5 % vuonna 2023.

TULOVEROJEN OSUUS VERONALAISESTA ELÄKETULOSTA 2000-2023*

Eläketuloja tarkistettu vuosittain indeksimuutosten, tasokorotuksien ym. mukaisesti, kahdella alimmalla eläketasolla tulot muodostuvat työ- ja kansaneläkkeestä, muilla pelkästä työeläkkeestä.

ARVIOITA PALKANSAAJAN VEROPROSENTIN MUUTOKSESTA 2022-2023

Laskentaperusteet ja -oletukset:

- VM:n budjettiehdotuksen ennusteiden mukaiset sosiaalivakuutusmaksut 2023: sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu 0,54 % (+0,01 %-yks.) ja päivärahamaksu 1,41 % (+0,23 %-yks.). Työeläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu ennallaan 7,15 % ja 1,5 %.
- Veromuutokset HE 153/2022. Tulojen nousevat verotuksen ansiotasotarkistuksen verran, eli 3,5 % 2023. Sote-uudistukseen myötä kunnallisveroprosentteja leikataan 12,64 %-yksiköllä valtionverotuksen kiristytessä. Kirkollisveroprosentteja oletetaan alennettavan saman verran kuin sote-uudistus lisää kirkollisveron tuottoa, jolloin keskim. kirkollisveroprosentti laskisi n. 0,09 %-yks.
- Vain viran puolesta tehtävät vähennykset, alle 53-vuotiaan palkansaajan veronluonteiset sova-maksut ja alle 60-vuotiaan vähennykset. Keskimääräiset kunnallis- ja kirkollisveroprosentit.
- Vuosiansio lomarahoiheen = kuukausipalkka x 12,5.

Palkka 2022 euroa/kk	Vuositulo 2022 €	Veroaste 2022 %	Veroaste 2023 %	Veroasteen muutos %-yksikköä	keveneminen (-)/ kiristyminen (+) e/vuosi
1 600	20 000	14,0 %	14,3 %	0,3 %	+60
2 000	25 000	18,9 %	18,6 %	-0,3 %	-75
2 400	30 000	22,4 %	22,5 %	0,1 %	+30
2 800	35 000	25,2 %	24,9 %	-0,3 %	-105
3 200	40 000	28,0 %	27,9 %	-0,1 %	-40
3 600	45 000	30,3 %	30,2 %	-0,1 %	-45
4 000	50 000	32,1 %	32,2 %	0,1 %	+50
4 400	55 000	33,6 %	33,7 %	0,1 %	+55
4 800	60 000	35,1 %	35,3 %	0,2 %	+120
5 200	65 000	36,4 %	36,7 %	0,3 %	+195
5 600	70 000	37,5 %	37,8 %	0,3 %	+210
6 000	75 000	38,5 %	38,7 %	0,2 %	+150
6 400	80 000	39,3 %	39,6 %	0,3 %	+240
6 800	85 000	40,0 %	40,3 %	0,3 %	+255
7 200	90 000	40,7 %	41,0 %	0,3 %	+270
7 600	95 000	41,4 %	41,7 %	0,3 %	+285
8 000	100 000	42,4 %	42,5 %	0,1 %	+100
8 400	105 000	43,2 %	43,3 %	0,1 %	+105
8 800	110 000	43,9 %	44,0 %	0,1 %	+110
9 200	115 000	44,6 %	44,7 %	0,1 %	+115
9 600	120 000	45,3 %	45,3 %	0,0 %	0
10 000	125 000	45,8 %	45,9 %	0,1 %	+125

ARVIOITA ELÄKKEENSAAJAN VEROPROSENTIN MUUTOKSESTA 2022-2023

Oletukset:

- Eläkkeisiin tehdään noin 6,4 % indeksikorotukset 2023 (VM ennuste 19.9.2022 työeläkeindeksin noususta)
- Vuositulo on 12kk x työeläke. Keskimääräiset kunnallis- ja kirkollisveroprosentit.
- Veromuutokset HE 153/2022. Sote-uudistuksen myötä kunnallisveroprosentteja leikataan 12,64 %-yksiköllä valtionverotuksen kiristytessä. Kirkollisveroprosentteja oletetaan alennettavan saman verran kuin sote-uudistus lisää kirkollisveron tuottoa, jolloin keskim. kirkollisveroprosentti laskisi n. 0,09 %-yks.
- Vain viran puolesta tehtävät vähennykset. Kansaneläkeindeksin oletetaan nousevan 1798 (VM ennuste 19.9)

Eläke 2022 euroa/kk	Vuositulo 2022 €	Veroaste 2022 %	Veroaste 2023 %	Veroasteen muutos %-yksikköä	keveneminen (-)/ kiristyminen (+) e/vuosi
1 300	15 600	9,3 %	9,6 %	0,3 %	+45
1 500	18 000	13,8 %	14,1 %	0,2 %	+41
1 750	21 000	18,0 %	18,0 %	0,0 %	+6
2 000	24 000	20,8 %	20,1 %	-0,8 %	-190
2 250	27 000	23,3 %	22,2 %	-1,1 %	-298
2 500	30 000	24,7 %	23,3 %	-1,4 %	-414
2 750	33 000	25,6 %	25,3 %	-0,3 %	-86
3 000	36 000	27,3 %	27,1 %	-0,3 %	-93
3 500	42 000	30,1 %	29,8 %	-0,3 %	-105
4 000	48 000	31,6 %	32,4 %	0,8 %	+380
4 500	54 000	33,6 %	34,3 %	0,7 %	+382
5 000	60 000	35,2 %	35,9 %	0,6 %	+384
6 000	72 000	37,7 %	38,2 %	0,5 %	+387

Nettoeläkkeen muutos 2023

Eläke 2022 euroa/kk	Nettoeläke 2022 euroa/kk	Eläke 2023 euroa/kk	Nettoeläke 2022 euroa/kk	Käteen jäävän tulon kasvu euroa/ kk	
				%	
1 300	1 179	1 384	1 251	6,1 %	72
1 500	1 292	1 596	1 372	6,1 %	79
1 750	1 435	1 863	1 527	6,4 %	92
2 000	1 583	2 129	1 702	7,5 %	119
2 250	1 726	2 395	1 863	8,0 %	137
2 500	1 882	2 661	2 040	8,4 %	158
2 750	2 047	2 927	2 186	6,8 %	139
3 000	2 180	3 193	2 329	6,8 %	148
3 500	2 447	3 725	2 613	6,8 %	167
4 000	2 738	4 257	2 880	5,2 %	142
4 500	2 988	4 789	3 146	5,3 %	158
5 000	3 238	5 321	3 412	5,4 %	174
6 000	3 738	6 386	3 944	5,5 %	206